

SUCCESS STORY

Borovnice sa Kosova pune tržište Holandije

Kako je farma postala unosna delatnost koja zapošljava žene i mlade

Bila sam presretna kada su mi rekli da mogu da dođem i da radim," rekla je Minire Kelmendi, nedavno zaposlena na farmi Boost Berries.

“Važno je da moji zaposleni budu srećni. Neke od ovih seoskih žena nikada nisu radile u svom životu a ovde, na ovoj farmi, zarađuju za život,”

Besnik Lila vlasnik farme Boost Berries

August 2018 — Prelazak sa administrativnog posla u Holandiji na uzgajanje borovnica u zapadnom Kosovu nosilo je sa sobom uspone i padove za Besnika Lilu.

Na Kosovu se borovnice trenutno uzgajaju na skromnih 50 hektara ukupno, u šest različitih proizvodnih područja sa svega 20 uzgajivača.

Tri godine od uspostavljanja, Lilina farma koja nosi naziv Boost Berries, zapravo je uzor za lokalna poljoprivredna preduzeća a očekuje se da se uzgajanje borovnica proširi i na druga područja u zemlji u kojima su uslovi uzgajanja pravi. Farma je postala najveća operacija za proizvodnju borovnica u zemlji.

Kosovo ima veoma povoljne klimatske uslove za visokokvalitetnu proizvodnju, uz to da borovnice sa Kosova stižu na tržište najmanje 30 dana pre njihove glavne konkurencije iz istočne Evrope.

Novembra 2015. godine, farma Boost Berries dobila je subvenciju USAID-a sa namerom da joj omogući ugradnju modernog sistema navodnjavanja kap po kap i fertigacije za borovnice, dobijanje međunarodnog sertifikata za sigurnost hrane kada govorimo o primarnoj proizvodnji i stažiranje tek diplomiranih agronoma na farmi.

Najveći izazov prema rečima 41-godišnjeg g. Lila, koji je suvlasnik ove farme, jeste da se rad farme odvija neometano angažovanjem sezonskih radnika.

Dok sezonski poslovi predstavljaju dodatan izvor prihoda, za neke isti predstavlja jedini izvor prihoda. Na ovoj lokalnoj farmi borovnica u predgrađu Peći, oko 100 sezonskih radnika pronašlo je posao na berbi tokom ove sezone borovnica. Njih uglavnom čine žene koje žive u selima u okolini farme Boost Berries.

Pošto svaki sezonski radnik zarađuje fiksnu dnevnicu i bonus od 0.40 evra (46 centi) po kilogramu ubranih borovnica, neke od ovih žena zarađuju impresivnih 700 evra (\$811) mesečno. Ova svota dvostruko je veća od prosečne plate u privatnom sektoru na Kosovu.

“Bila sam presretna kada su mi rekli da mogu da dođem da radim,” objasnila je Minire Kelmendi, koja je po prvi put na farmi i radi u berbi. “Naučila sam kako je raditi za ovakvu profesionalnu farmu, sa profesionalnim menadžerima. Porodica me podržava da radim ovde, a ova primanja su mi više nego potrebna. Nastaviću da radim ovde svakog leta, ukoliko budu želeli da me angažuju.”

“Važno mi je da moji radnici budu srećni,” objasnio je Lila. “Neke od ovih seoskih žena nikada nisu radile u svom životu a ovde na farmi zarađuju 37 do

38 evra dnevno. Zaista smatram da smo uspostavili dobar sistem plaćanja. Ovo je dobar sezonski rad i isplaćuje se ovim marljivim radnicima.”

Farma od 4.2-hektara — koja će se uskoro proširiti na ogromnu plantažu borovnica — nalazi se u selu Vitimirica u Opštini Peć. Toliko je moderna i uspešna da ne liči na uobičajenu kosovsku farmu. Farma proizvodi osam sorti borovnica, i daje prinos od 50 tona plodova visokog kvaliteta.

“15 diplomiranih agronoma radili su na farmi kao stažisti, uz pomoć subvencije USAID-a. Troje njih dobilo je ponudu da radi kod nas na puno radno vreme,” kaže Lila. “Danas, ako me pitate da li bih angažovao agronoma sa 20 godina staža ili tek svršenog diplomca, ne bih se dvoumio da angažujem tek diplomiranog agronoma, pošto zaista brzo uče i bili su u stanju da sve sisteme primene u celosti, što je vrlo važno u poljoprivredi.”

Farma je nedavno pokrenula delatnost izvoza borovnica u Holandiju. Odatle se proizvod distribuira širom Evrope preko holandskih partnera.

Vlasnici farme imaju velike planove za budućnost. Radeći sa holandskim ulagačima, počevši od jeseni ove godine, planiraju da povećaju proizvodnu površinu za još 60 hektara uzgajanih borovnica, čime će imati impresivnu operaciju za uzgajanje borovnica koja se prostire na 65 hektara. Proširenje će podrazumevati angažovanje sezonskog osoblja koje će brojati 800 do 1,000 radnika. Posledično, lokalni meštani u potrazi za poslom imaće dosta toga na čemu mogu biti zahvalni ovoj farmi u smislu dodatnih sezonskih mogućnosti i plata.

USAID-ov program [Poljoprivreda za rast i seoske mogućnosti](#), predstavlja petogodišnju aktivnost koja je krenula 2015. godine, koja se usredsređuje na podizanje poljoprivredne produktivnosti, tržišnog plasmana i uzvratnosti na zahteve tržišta. Program je osmišljen sa namerom da unapredi održivost i konkurentnost ciljnih kosovskih poljoprivrednih preduzeća i tržišta. Do danas, program je uspostavio više od 3,400 hektara poljoprivrednog zemljišta sa poboljšanim tehnologijama i omogućio je prodaju u vrednosti od preko \$70 miliona.